

Asia: HE 106/2009 vp

Lausunnonantaja: Pekka Sauri, puheenjohtaja
Kauhajoen koulusurmien tutkintalautakunta

Hallintovaliokunnalle

Jokelan ja Kauhajoen koulusurmien tutkinnan tarkoituksena oli yleisen turvallisuuden parantaminen tapahtuneesta oppimalla. Molemmissa tutkinnoissa annettiin useita eri aihealueita koskevia suosituksia, joilla vastaavanlaisten tapahtumien todennäköisyyttä saataisiin pienennettyä. Yksi tärkeä aihealue oli ampuma-aseiden saatavuuden rajoittaminen.

Jokelan koulusurmien 2007 tutkintalautakunta suositti, että

”Sisäasiainministeriön tulisi esittää lainmuutosta, jolla huolehditaan siitä, että ampuma-aseiden luvansaantia oleellisesti tiukennetaan erityisesti käsiaseiden osalta ja jolla huolehditaan toimenpiteistä ampuma-aseiden määrän merkittäväksi vähentämiseksi.”

Kauhajoen koulusurmien 2008 tutkintalautakunta puolestaan kirjoitti analyysissään aseisiin liittyen seuraavaa:

”Tekijä kiinnostui ampumaharrastuksesta muutamia kuukausia ennen tekoa ja kävi ystäviensä kanssa ampumassa ilma-aseella Kauhajoella olevalla sisäämpumaradalla. Tekijä sai aseensa hankkimisluvan ampumisharrastusta varten ja hankki pienoispistoolin internetin kautta. Ase toimitettiin postitse.

Aselupakäytäntöihin kuuluu, että hankittu ase pitää käydä näyttämässä poliisilaitoksella. Tarkastuksen tehnyt poliisimies totesi aseensa hankkimisluvan mukaiseksi. Tarkastuksen yhteydessä tekijän käyttäytymistä oudoksuttiin.

Tekijä kävi ampumassa ampumaradalla jopa useita kertoja viikossa sekä yksin että ystäviensä kanssa. Tekoa edeltävänä viikonloppuna poliisi sai vinkin tekijän internetiin laittamista ampumavideoista. Poliisi yritti tavoittaa tekijää viikonloppuna hänen kotoaan siinä onnistumatta. Tekijä kutsuttiin poliisiasemalle maanantaina. Häntä haastateltiin, mutta poliisi katsoi, että syytä aseensa poisottoon ei ollut. Koulusurmat tapahtuivat seuraavana päivänä tiistaina.

Johtopäätös 21

Ilman asetta tämänkaltainen koulusurma ja suuri uhrimäärä ei olisi ollut mahdollinen. Tekijä sai aseensa lupaehtojen mukaisesti helposti. Aseensa poisottamista yritettiin ampumavideoiden vuoksi koulusurmia edeltävänä perjantaina. Aseensa poisottoon oli maanantaina mahdollisuus, mutta asian ratkaisut poliisimies päätyi siihen, ettei ampuma-aseensa poisottamiselle ollut riittäviä perusteita.”

Kauhajoen koulusurmien tutkintalautakunta antoi yhdeksän suositusta, joista kaksi ensimmäistä koski ampuma-aseiden saatavuutta:

”Tekijä käytti koulusurmissa itselataavaa eli puoliautomaattista pienoispistoolia, jota varten hän oli hankkinut tarvittavat luvat. Tekijä sai luvat Suomessa totuttuun tapaan helposti. Jokelan koulusurmaaja sai aseensa ilman luvan myöntäjän tapaamista. Kauhajoen tapauksessa käytännöt olivat muuttuneet niin, että poliisimies haastatteli tekijää hankkimislupaa myönnettäessä. Lisäksi tekijä joutui verkkoon laittamiensa

videoiden johdosta uudelleen poliisin puhutteluun. Kummassakin keskustelussa tekijän katsottiin sen aikaisten käytäntöjen mukaisesti olevan soveltuva henkilö aseiden haltijaksi.

Pyrkimys tunnistaa mahdolliset rikolliset aiheet poliisin tai lääkärin haastattelussa on epäluotettavaa, minkä osoittavat jo Jokelan ja Kauhajoen koulusurmaajien kyky käyttäytyä tarvittaessa asiallisesti. Myöskään mielenterveyteen liittyvistä diagnooseista ei voida löytää sellaista rajaa, jonka perusteella hakijaa voitaisiin pitää soveltuvana tai epäsovelpivana aseiden haltijana.

Aikaisemmissa koulusurmissa on poikkeuksetta käytetty ampuma-asetta. Yhdysvaltalaisissa koulusurmaselvityksissä on lisäksi todettu, että tyypillisesti koulusurmaajalla on ollut ase helposti käytettävissään. Ase, jolla on mahdollista ampua lyhyessä ajassa paljon laukauksia, mahdollistaa useiden henkilöiden surmaamisen. Kauhajoella kukaan luokassa olleista 13 henkilöstä ei päässyt ampumisen aikana pakenemaan.

Suomessa on paljon aseita, ja ilmapiiri on ollut muun muassa historiallisista perinteistä johtuen asemyönteinen. Aseita käytetään moniin tarkoituksiin, enimmäkseen metsästykseen ja urheiluammuntaan. Näillä harrastuksilla ei ole välitöntä yhteyttä koulusurmiin eikä yleensä muihinkaan väkivaltarikoksiin, sillä aseita käytetään väkivallantekoihin kokonaisuudessaan varsin vähän. Aseiden suuri määrä ja helppo saatavuus kuitenkin lisäävät asemyönteisyyttä, antavat mahdollisuuksia aseiden käyttöön tuhoisiin tarkoituksiin ja siten huonontavat yleistä turvallisuutta. Laillisista aseista osa ajautuu laittomille markkinoille esimerkiksi varkauksien kautta. Harrastuksissa tulisi voida käyttää ainoastaan sellaisia aseita, joiden avulla mittavat veriteot eivät olisi helposti mahdollisia.

Suositus 1.

Sisäasiainministeriön tulisi huolehtia siitä, että kaikki sellaiset käsiaseet, joilla on mahdollista ampua lyhyessä ajassa paljon laukauksia, kerätään pois esimerkiksi maksua vastaan, ja että uusia hankkimislupia näille aseille ei myönnetä. Luvattomien aseiden poisluovutusmahdollisuuden houkuttelevuutta tulisi lisätä.

Suositus 2.

Sisäasiainministeriön tulisi huolehtia siitä, että ampuma-aseiden hallussapidon ikäraja nostetaan 20 ikävuoteen, luvista tehdään määräaikaisia ja luvan saanti edellyttää vähintään kahden vuoden pituista ampumaharrastusta.”

Tutkintalautakunnassa oli puheenjohtaja ja seitsemän jäsentä. Yksi tutkintalautakunnan jäsen jätti aseita koskevista suosituksista eriävän mielipiteen.

Helsingissä 9.3.2010

Pekka Sauri
puheenjohtaja
Kauhajoen koulusurmien tutkintalautakunta